

(2.5 hours)

(75 MARKS)

Q. I. Answer questions in one or two sentences: (Attempt Any 6) (12 Marks)

एक किंवा दोन वाक्यात प्रश्नांची उत्तरे द्या: (कोणतेही 6)

1. State any two objectives of the Environment Protection Act, 1986. \ पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 ची कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.
2. Define the term "occupier" as per The Air (Prevention & Control of Pollution) Act 1981. \ वायु (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) अधिनियम 1981 नुसार "कब्जेदार" या शब्दाची व्याख्या करा.
3. Define National Park as per the Wildlife Act./ वन्यजीव कायद्यानुसार राष्ट्रीय उद्यानाची व्याख्या करा.
4. What is climate change? / हवामान बदल म्हणजे काय?
5. What is Eco-mark? \ इको-मार्क म्हणजे काय?
6. Write about any four advantages of Environment Impact Assessment for the protection of environment. / पर्यावरण संरक्षणासाठी पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकनाचे कोणतेही चार फायदे लिहा.
7. What is "Judicial Activism"? / "न्यायिक सक्रियता" म्हणजे काय?
8. What does Article 51(a)(g) of the Indian Constitution state? / भारतीय राज्यघटनेचे कलम 51(a)(g) काय करते?

Q. II. Write Short Notes (Attempt Any 2) / लहान टिपा लिहा (कोणताही २ प्रयत्न करा)

(12 Marks)

1. Factors Affecting the Quality of Environment / पर्यावरणाच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणारे घटक
2. General Powers of the Central Government under Environment Protection Act, 1986. पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत केंद्र सरकारचे सामान्य अधिकार
3. Solid Waste Management Rules, 2016/ घनकचरा व्यवस्थापन नियम, 2016
4. Precautionary Principle / सावधगिरीचे तत्व

Q. III. Situational Problem (Attempt any 2)/ परिस्थितीजन्य समस्या (कोणताही २ प्रयत्न)

(12 Marks)

1. Mr. A and Mr. B are neighbours. Mr. A constituted a chimney, with its holds projecting towards Mr. B's side on the east-west. Mr. B complained that the smoke and fumes from the chimney were causing injury to his health and discomfort in the enjoyment of his property.

मिस्टर ए आणि मिस्टर बी हे शेजारी आहेत. मिस्टर ए ने एक चिमणी बनवली, ज्याचे होल्ड्स मिस्टर बीच्या बाजूने पूर्व-पश्चिमेकडे प्रक्षेपित होते. श्री बी यांनी तक्रार केली की चिमणीचा धूर आणि धुरामुळे त्यांच्या आरोग्याला इजा होत आहे आणि त्यांच्या मालमत्तेच्या उपभोगात अस्वस्थता आहे.

a .Explain the types of Nuisance and define them./ उपद्रवांचे प्रकार स्पष्ट करा आणि त्यांची व्याख्या करा.

b .Advice Mr. B on what legal remedy he can seek against Mr. A./ मिस्टर ए विरुद्ध कोणता उपाय आहे याबद्दल मिस्टर बी ला सल्ला द्या.

2. Mr. X established an electric flour Mill adjacent to Mr. Y's house. The running of the Mill produced such noise and vibrations that Mr. Y and his family did not get peace due to noise pollution during the day as well as at night.

श्री X ने श्री Y च्या घराला लागून इलेक्ट्रिक पिठाची गिरणी स्थापन केली. मिल चालवण्याने असा आवाज आणि कंपने निर्माण झाली की श्री वाई आणि त्यांच्या कुटुंबाला दिवसा तसेच रात्रीच्या वेळी ध्वनी प्रदूषणामुळे शांतता मिळाली नाही.

a. Define Noise Pollution./ ध्वनी प्रदूषणाची व्याख्या करा.

b. Advise Mr. Y on what remedy he can seek against Mr. X./ श्री X विरुद्ध कोणता उपाय आहे याबद्दल श्री Y ला सल्ला द्या.

3. A group of hunters entered illegally into a sanctuary carrying weapons, matchbox and kerosene etc. they succeeded in trapping few wild animals.

शिकारींचा एक गट, शस्त्रे, माचिस आणि रॉकेल इत्यादी घेऊन बेकायदेशीरपणे अभयारण्यात घुसला आणि काही वन्य प्राण्यांना पकडण्यात त्यांना यश आले.

a. What action will be taken against the culprit group?/ दोषी गटावर काय कारवाई होणार?

b. What are the restrictions on the entry in the sanctuary? Explain/ अभयारण्यातील प्रवेशावर कोणते निर्बंध आहेत? स्पष्ट करणे

4. Mr. Amar plans to set up a quarry on land declared a Protected Forest./ श्री अमर यांनी संरक्षित वन घोषित केलेल्या जमिनीवर एक खाण उभारण्याची योजना आखली आहे.

a. State the activities prohibited in a Protected Forest as per the Indian Forest Act, 1927./ भारतीय वन अधिनियम, 1927 नुसार संरक्षित जंगलात प्रतिबंधित क्रियाकलाप सांगा.

b. Can Mr. Amar be allowed or granted permission to set up a factory on land declared a Protected Forest as per the provisions of the Indian Forest Act, 1927?

भारतीय वन अधिनियम, 1927 च्या तरतुदीनुसार संरक्षित वन घोषित केलेल्या जमिनीवर श्री अमर यांना कारखाना सुरु करण्याची परवानगी किंवा परवानगी दिली जाऊ शकते का?

Q. IV Long Answers (Attempt any 3)(39 Marks) (13 marks each) खालील पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या **(३९ गुण)**

1. Explain in detail the Polluter Pays Principle and its importance in protecting the environment in India. भारतातील पर्यावरणाच्या रक्षणासाठी प्रदूषक देय तत्त्व आणि त्याचे महत्त्व तपशीलवार स्पष्ट करा.

2. Discuss the role of public interest litigation in protecting the environment, citing relevant case laws./ संबंधित केस कायद्यांचा हवाला देऊन पर्यावरणाचे रक्षण करण्यासाठी जनहित याचिकांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

3. Discuss in detail the procedure followed in the collection of effluent samples, submission of analysis reports, and actions taken against defaulters under the Air Act, 1981./ वायू अधिनियम, 1981 अंतर्गत सांडपाण्याचे नमुने गोळा करणे, विश्लेषण अहवाल सादर करणे आणि डिफॉल्टर्सविरुद्ध केलेल्या कारवाईची तपशीलवार चर्चा करा.

4. Explain in detail the salient features of the Water (Prevention and Control of Pollution) Act 1974./ जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम 1974 ची ठळक वैशिष्ट्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

5. Explain the various provisions of the Rio Declaration and their importance in protecting the environment in India./ रिओ घोषणेतील विविध तरतुदी आणि भारतातील पर्यावरणाच्या संरक्षणातील त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

*****